

နိုင်ငံတစ်ဝန်း တီဘီရောဂါဖြစ်ပွားမှု စစ်တမ်း (၂၀၁၇-၂၀၁၈)

အသိပေးဆွေးနွေးပွဲတွင်

ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဒေါက်တာမြင့်ထွေး ပြောကြားခဲ့သည့်

(အချက်အလက်များသိရှိရန် မိန့်ခွန်း ကောက်နုတ်ချက်မူကြမ်း)

(Draft)

နေပြည်တော်၊

ဧပြီလ (၂၄)ရက်၊ ၂၀၁၉ ခုနှစ်

- ယနေ့အခမ်းအနားသို့ကြွရောက်လာသော ကျွန်တော့်၏ဆရာဖြစ်တဲ့ ယခင် ကျန်းမာရေးဝန်ကြီး ဆရာကြီးဦးကျော်မြင့်ကိုလည်း ကျွန်တော်ဂရုပြုပါကြောင်း၊ အခမ်းအနားသို့ကြွရောက်ပေးသော လူမှုရေးဝန်ကြီးများအားလုံး၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်များ၊ ကျန်းမာရေးနှင့်အားကစားဝန်ကြီးဌာန၊ အမြဲတမ်းအတွင်းဝန်များ၊ ညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များ၊ ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူးချုပ်များ၊ နှီးနွယ်ဝန်ကြီးဌာန၊ ကျွန်တော်တို့ဝန်ကြီးဌာန၊ အထူးသဖြင့် regional officer, ဒုတိယညွှန်ကြားရေးမှူး၊ team leader တွေရယ်၊ MMCWA မှ ဝန်ထမ်းများအားလုံး အကုန်လုံးတစ်ယောက်မကျန် ဒီမှာထိုင်နေတဲ့သူများအားလုံးကို ကျေးဇူးတင်တယ်၊ ဝမ်းလည်းသာတယ်၊ ကျွန်တော်မင်္ဂလာပါလို့ နှုတ်ခွန်းဆက်သပါတယ်။
- မြန်မာနိုင်ငံတွင် စတုတ္ထအကြိမ်မြောက် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည့် နိုင်ငံတစ်ဝန်း တီဘီရောဂါဖြစ်ပွားမှု စစ်တမ်း (၂၀၁၇-၂၀၁၈) ပါတွေ့ရှိချက်များသည် တီဘီရောဂါတိုက်ဖျက်ရေး မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း (၂၀၁၆-၂၀၂၀) အရလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခဲ့မှုနှင့် အောင်မြင်မှုအခြေအနေတို့ကို လေ့လာဆန်းစစ် သိရှိနိုင်ရန်အတွက်လည်းကောင်း၊ ထပ်မံရေးဆွဲဆောင်ရွက်မည့် တီဘီရောဂါတိုက်ဖျက်ရေး မဟာဗျူဟာစီမံကိန်း (၂၀၂၁-၂၀၂၅)နှင့် စီမံချက်များ၊ လုပ်ငန်းစဉ်များအတွက်လည်းကောင်း အထူးအရေးကြီးပါကြောင်း၊
- မြန်မာနိုင်ငံတွင် တီဘီရောဂါဖြစ်ပွားမှုနှုန်းမှာ နှစ်စဉ် (၃.၅%) ခန့် ကျဆင်းလျက်ရှိသော်လည်း မြန်မာနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့တီဘီရောဂါဖြစ်ပွားမှု အများဆုံးသော နိုင်ငံ (၃၀)တွင် ပါဝင်နေဆဲဖြစ်ပြီး ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး ပြဿနာအဖြစ်

ရှိနေဆဲဖြစ်ပါကြောင်း၊ အဆိုပါနိုင်ငံ (၃၀) စာရင်းတွင် မပါရှိရန်အတွက် ဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် ဘက်ပေါင်းစုံမှ ဆက်လက်ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိပါကြောင်း၊

- WHO ရဲ့ ကမ္ဘာတီဘီရောဂါအစီရင်ခံစာ Global Tuberculosis (2018) အရ မြန်မာနိုင်ငံ၌ လူဦးရေ (၁)သိန်းတွင် တီဘီရောဂါဖြစ်ပွားသူ (၃၅၈)ဦးနှင့် ရောဂါကြောင့်သေဆုံးသူ (၅၁)ဦးရှိပါကြောင်း၊ ဒီ (၁)သိန်း (၃)သောင်းကျော်သော တီဘီရောဂါဖြစ်တဲ့လူနာဟာ ရောဂါကို ကုသမှုမခံယူမီကာလမှာ လူဘယ်နှစ်ယောက်ကို ကူးစက်စေပြီးသွားပြီလဲဆိုတာ အရေးကြီးပါကြောင်း၊ ဘာကြောင့်လဲဆိုတာ ကျွန်တော်တို့မှာ latent TB ဆိုတာရှိပါကြောင်း၊ ကမ္ဘာပေါ်မှာ latent TB ဆိုတာရှိပါကြောင်း၊
- အမျိုးသားတီဘီရောဂါ တိုက်ဖျက်ရေးစီမံချက်မှ (၂၀၁၈)ခုနှစ်တွင် တီဘီရောဂါလူနာ (၁၃၅,၀၀၀) ကျော်ကို ကုသမှုပေးခဲ့ရာ ကုသမှုအောင်မြင်နှုန်းမှာ (၈၇%) ရရှိခဲ့ပါကြောင်း၊
- ဝန်ကြီးဌာနအနေဖြင့် ခက်ခဲဒေသ၊ လုပ်ငန်းခွင်၊ အကျဉ်းထောင်များစသည်တို့အထိ ကွင်းဆင်း ရောဂါရှာဖွေကုသမှုများ ဆောင်ရွက်ပေးလျက်ရှိပါကြောင်း၊
- (၂၀၁၈) ခုနှစ်အတွင်း၌ ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ရုံးချုပ်တွင် ကျင်းပခဲ့သည့် တီဘီရောဂါဆိုင်ရာ အဆင့်မြင့် အရာရှိကြီးများ အစည်းအဝေးတွင် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ တီဘီရောဂါကူးစက် ပြန့်ပွားမှုကို အထူးအလေးထား၍ ဝိုင်းဝန်းစုစည်းပြီး တိုက်ဖျက်ကြရန် ဆုံးဖြတ်ခဲ့ပါကြောင်း၊
- တီဘီရောဂါသည် လူမှု-စီးပွား အခြေအနေ (socioeconomic condition) များနှင့် အထူးဆက်စပ်နေသည့် ရောဂါဖြစ်ပြီး လူနေသိပ်သည်းခြင်း၊ ဆင်းရဲမွဲတေခြင်း၊ နေရာတစ်နေရာမှတစ်နေရာ ရွှေ့ပြောင်းနေထိုင်ခြင်း၊ နေ့စဉ် ဝင်ငွေရရှိရန်အတွက် အလုပ်လုပ်ရခြင်းနှင့် အာဟာရ မပြည့်ဝခြင်းစသည့် အချက်များနှင့် တီဘီရောဂါဖြစ်ပွားပြန့်ပွားမှုများမှာ များစွာ ဆက်စပ်နေပါကြောင်း၊

- တီဘီရောဂါတိုက်ဖျက်ရေးလုပ်ငန်းများကို ဝန်ကြီးဌာနတစ်ခုတည်းမှ ဆောင်ရွက်၍မရဘဲ ဌာနပေါင်းစုံ၊ INGO/ Local NGO၊ လူမှုအဖွဲ့အစည်းများ၊ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ၊ တိုင်းရင်းသားကျန်းမာရေးအဖွဲ့အစည်းများ စသည်ဖြင့် အားလုံးစုစည်းဆောင်ရွက်မှသာ အောင်မြင်မှုပန်းတိုင်ကို ရောက်ရှိနိုင်မည်ဖြစ်ပါကြောင်း၊
- ယခုစစ်တမ်းကို ကျွမ်းကျင်မှုနည်းပညာပိုင်းဆိုင်ရာ စနစ်တကျပြုလုပ်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ ဒီဂျစ်တယ် ဓာတ်မှန်စက်၊ အဆင့်မြင့် GeneXpert စက်များဖြင့် စမ်းသပ်အတည်ပြု ဆောင်ရွက်ခြင်းတို့ကြောင့် တွေ့ရှိချက်များသည် မှန်ကန်ပြီး ယုံကြည်စိတ်ချရပါကြောင်း၊
- မြန်မာနိုင်ငံ၌ ယခင် (၂၀၀၉-၂၀၁၀) ခုနှစ်က ပြုလုပ်ခဲ့သော စစ်တမ်းအရ လူဦးရေ တစ်သိန်းတွင် ပိုးပေါက် တီဘီ (culture positive) ရောဂါဖြစ်ပွားသူ (၅၀၂)ဦးရှိခဲ့ပြီး ယခုစစ်တမ်းတွေ့ရှိချက်အရ လူဦးရေတစ်သိန်းတွင် ပိုးပေါက် တီဘီ (culture positive) ရောဂါဖြစ်ပွားသူ (၂၄၂)ဦး သို့လျော့ကျလာပြီး ဆေးယဉ်ပါး တီဘီဖြစ်ပွားမှုမှာ စစ်တမ်းကောက်ယူသူများအတွင်း (၃%) သာတွေ့ရှိရပါကြောင်း၊
- တီဘီရောဂါသံသယလူနာများ၏ (၃၀%)မှာ ပုဂ္ဂလိက ဆေးရုံ/ ဆေးခန်းများသို့ ကနဦးသွားရောက် ပြသသည်ကို တွေ့ရှိရသဖြင့် ပုဂ္ဂလိကဆေးရုံ/ ဆေးခန်းများမှ တီဘီရောဂါဖြစ်ပွားမှုကို မပျက်မကွက် သတင်းပေးပို့ရန် (mandatory TB case notification)၊ အစိုးရ ဆေးရုံ/ ဆေးခန်းများနှင့် ပူးပေါင်းချိတ်ဆက် ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံဆရာဝန်အသင်း၊ ပြင်ပအထွေထွေရောဂါကုဆရာဝန်များအဖွဲ့နှင့် ပိုမိုပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သွားရန်တို့မှာ အထူးအရေးကြီးပါကြောင်း၊
- စစ်တမ်းပါတွေ့ရှိချက်များနှင့် တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်အလိုက် ရောဂါဖြစ်ပွားမှု ပုံစံများကို ဆန်းစစ်သုံးသပ်မှုများပြုလုပ်ကာ တီဘီရောဂါတိုက်ဖျက်ရေး မဟာဗျူဟာများ၊ စီမံချက်များ၊ လုပ်ငန်းစဉ်များကို လိုအပ်သလို ပြင်ဆင်မွမ်းမံဆောင်ရွက်သွားရမည်ဖြစ်ပါကြောင်း၊

- ဝန်ကြီးဌာနရှိ TB, HIV, ငှက်ဖျား၊ မိခင်နှင့်ကလေးကျန်းမာရေး ပေါင်းလုပ်ခြင်း အားဖြင့် ငွေကုန်ကြေးကျသက်သာမယ်၊ ကျန်းမာရေး စီမံချက်လုပ်ငန်းများ သည် တစ်ခုချင်း သီးခြားအနေဖြင့် မဟုတ်ဘဲ စုစည်း ချိတ်ဆက်ပေါင်းစပ်၍ ဆောင်ရွက်ခြင်းဖြင့် ပိုမိုအောင်မြင်မှုရရှိနိုင်မည်ဖြစ်ပါကြောင်း၊
- ပြည်သူများ၏ တီဘီရောဂါဆိုင်ရာ ကျန်းမာရေးအသိပညာနှင့် ဗဟုသုတများ ကြွယ်ဝစေရန်အတွက် ကျေးလက်ဒေသများတွင် ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ အနေဖြင့် Mobile Tablet များကို အသုံးပြု၍ ကျန်းမာရေး စကားပိုင်းငယ်များ ပိုမို ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်သွားရမည်ဖြစ်ပါကြောင်း၊
- ယခုစစ်တမ်းတွေ့ရှိချက်များကို အခြေခံ၍ တီဘီရောဂါတိုက်ဖျက်ရေး မဟာဗျူဟာ (၂၀၂၁-၂၀၂၅) ကို ရေးဆွဲသည့်အခါ လက်တွေ့မြေပြင်တွင် အမှန်တကယ် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်မည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ ရေးဆွဲရန်နှင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်အောင်မြင်မှုကို စဉ်ဆက်မပြတ် ဆန်းစစ် သည့်စနစ်နှင့် အသုံးပြု သုတေသနလုပ်ငန်းများကိုပါ တစ်ပါတည်းထည့်သွင်း ရေးဆွဲဆောင်ရွက်ရမည် ဖြစ်ပါကြောင်း၊
- တိုင်းဒေသကြီး/ ပြည်နယ်အသီးသီးမှ လူမှုရေးဝန်ကြီးများအနေဖြင့်လည်း တီဘီရောဂါ တိုက်ဖျက်ရေး လုပ်ငန်းများတွင် ဦးဆောင်နေရာမှ ပိုမိုပါဝင် ဆောင်ရွက်ပေးရန် တိုက်တွန်းလိုပါကြောင်း၊
- တီဘီရောဂါတိုက်ဖျက်ရေးဆိုင်ရာ နိုင်ငံတကာညီလာခံများ၊ ပြည်တွင်း ညီလာ ခံများ၊ အစည်းအဝေးများ၊ အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများတို့မှ ဆွေးနွေးအကြံပြုချက် များကိုလည်း လက်တွေ့မြေပြင်အခြေအနေများနှင့် လိုက်လျောညီထွေ ကိုက်ညီစွာဖြင့် အသုံးပြုဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်ပါကြောင်း၊
- ကမ္ဘာ့တီဘီရည်မှန်းချက် (End TB) ကို (၂၀၃၅) ခုနှစ်တွင် ပြည့်မှီနိုင်ရန် ဝန်ကြီး ဌာန၊ မိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများ၊ ပြည်သူများအားလုံးမှ စုစည်းပူးပေါင်းကာ သံမိဋ္ဌာန်ချဆောင်ရွက်ကြရန် တိုက်တွန်းလိုပါကြောင်း ပြောကြားခဲ့ပါသည်။
- အားလုံးကိုကျေးဇူးတင်ပါတယ်။